

Konvention om barnets rättigheter

Distr.: allmän
2 mars 2021

Original: engelska

Kommittén för barnets rättigheter

Allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön

I. Inledning

1. De barn som rådfrågats inför denna allmänna kommentar berättade att digital teknik hade avgörande betydelse för deras aktuella tillvaro och framtid: ”Genom digital teknik kan vi få information från hela världen”; ”[Digital teknik] har fått mig att lära känna viktiga perspektiv på hur jag identifierar mig”; ”När man är ledsen kan internet hjälpa en att se någonting som bringar glädje”.¹

2. Den digitala miljön utvecklas och växer hela tiden. Den omfattar informations- och kommunikationsteknik, såsom digitala nätverk, innehåll, tjänster och applikationer, uppkopplade apparater och miljöer, virtuell och förstärkt verklighet, artificiell intelligens, robotteknik, automatiserade system, algoritmer och dataanalys, biometri och implantatteknik.²

3. Den digitala miljön blir allt viktigare inom de flesta områden av barns liv, även under kristider, eftersom samhällsfunktioner såsom utbildning, offentliga tjänster och handel i ökande grad baseras på digital teknik. Det ger nya möjligheter att realisera barns rättigheter, men skapar också risker för brott mot eller missbruk av dem. Vid diskussionerna uttryckte barnen att den digitala miljön bör stödja, främja och skydda deras engagemang, så att det kan ske på ett säkert och rättvist sätt: ”Vi skulle vilja att myndigheter, teknikföretag och lärare hjälper oss hantera opålitlig information på internet.”; ”Jag skulle vilja veta klart och tydligt vad som egentligen händer med uppgifter om mig ... Varför ska de samlas in? Hur samlas de in?”; ”Jag är ... oroad över att mina uppgifter sprids.”³

4. Varje barns rättigheter måste respekteras, skyddas och tillgodoses i den digitala miljön. Innovationer inom digital teknik påverkar barns liv och rättigheter på sätt som är omfattande och ömsesidigt beroende, även där barnen själva inte har tillgång till internet. Vettig tillgång till digital teknik kan hjälpa barn att utöva alla sina medborgerliga, politiska, kulturella, ekonomiska och sociala rättigheter. Men om den digitala delaktigheten inte uppnås är det sannolikt att befintliga ojämlikheter ökar, och nya kan uppstå.

5. Denna allmänna kommentar utgår från kommitténs erfarenheter från genomgången av konventionsstaternas rapporter, dess dag med allmänna diskussioner om digitala medier och barns rättigheter, rättspraxis hos FN:s fördragsorgan för de mänskliga rättigheterna,

¹ ”Our rights in a digital world”, sammanfattning av samråd med barn inför denna allmänna kommentar, ss. 14 och 22. Kan hämtas från <https://5rightsfoundation.com/uploads/Our%20Rights%20in%20a%20Digital%20World.pdf>. Alla hänvisningar till barns uttalanden avser den rapporten.

² Det finns en engelsk terminologiordlista på kommitténs webbplats: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCRC%2fINF%2f9314&Lang=en.

³ ”Our rights in a digital world”, ss. 14, 16, 22 och 25.

rekommendationerna från FN:s råd för mänskliga rättigheter och rådets särskilda förfaranden, två konsultationsrundor med konventionsstaterna, experter och andra intressenter på övergripande nivå samt ett genomarbetat utkast, liksom en internationell konsultation med 709 barn från en mångfald olika omständigheter i 28 länder i flera regioner.

6. Denna allmänna kommentar ska läsas i förening med andra relevanta allmänna kommentarer från kommittén och dess riktlinjer för genomförandet av konventionens fakultativa protokoll om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.

II. Syfte

7. I denna allmänna kommentar förklarar kommittén hur konventionsstaterna bör genomföra konventionen med avseende på den digitala miljön, och den ger vägledning om relevanta åtgärder inom bland annat lagstiftning och beslutsfattande för att se till att de till fullo uppfyller sina skyldigheter enligt konventionen och dess fakultativa protokoll mot bakgrund av möjligheterna, riskerna och utmaningarna när det gäller att främja, respektera, skydda och tillgodose alla barns rättigheter i den digitala miljön.

III. Grundprinciper

8. De fyra följande principerna utgör en lins varigenom genomförandet av alla andra rättigheter enligt konventionen bör betraktas. De ska tjäna som vägledning för att fastställa de åtgärder som krävs för att garantera förverkligandet av barns rättigheter i relation till den digitala miljön.

A. Icke-diskriminering

9. Rätten till icke-diskriminering kräver att konventionsstaterna säkerställer att alla barn får lika och effektiv tillgång till den digitala miljön på sätt som är meningsfulla för dem.⁴ Konventionsstaterna bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att få bukt med digitalt utanförskap. Där ingår att ge barn fri och säker tillgång på särskilt utpekade allmänna platser, och att investera i policyer och program i syfte att ge alla barn överkomlig tillgång till, och förnuftig användning av, digital teknik i utbildningsmiljöer, lokalsamhällen och hem.

10. Barn kan diskrimineras genom att de stängs ute från digital teknik och digitala tjänster, eller genom att de får hatmeddelanden eller behandlas orätt genom användning av denna teknik. Andra former av diskriminering kan uppstå när automatiserade processer som resulterar i informationsfiltrering, profilering eller beslutsfattande baseras på vinklade, partiska eller på orätt sätt mottagna uppgifter om ett barn.

11. Kommittén uppmanar konventionsstaterna att vidta proaktiva åtgärder för att förhindra diskriminering på grund av kön, funktionshinder, socioekonomisk bakgrund, etniskt eller nationellt ursprung, språk eller av andra skäl, samt diskriminering av barn från minoritets- eller ursprungsbefolkning, asylsökande barn, flyktingbarn och migranternas barn, liksom barn som är homosexuella, bisexuella, transpersoner eller transsexuella, barn som är offer för människohandel eller sexuellt utnyttjande, barn inom alternativ vård, barn som berövats sin frihet och barn i andra utsatta situationer. Speciella åtgärder kommer att krävas för att täppa till den könsrelaterade digitala klyftan för flickor, och för att se till att särskild uppmärksamhet ägnas åt tillgång, digital kompetens, integritetsskydd och säkerhet på internet.

B. Barnets bästa

12. Barnets bästa är ett dynamiskt begrepp som kräver en bedömning som lämpar sig för det specifika sammanhanget.⁵ Den digitala miljön skapades inte ursprungligen för barn, och

⁴ Allmän kommentar nr 9 (2006), punkt 37–38.

⁵ Allmän kommentar nr 14 (2013), punkt 1.

ändå spelar den en betydande roll i barns liv. Konventionsstaterna bör se till att hänsyn till varje barns bästa prioriteras i alla åtgärder som gäller tillhandahållande, reglering, utformning, hantering och användning av den digitala miljön.

13. Konventionsstaterna bör göra de nationella och lokala organ som övervakar att barns rättigheter tillgodoses delaktiga i sådana åtgärder. Vid bedömningen av vad som är barnets bästa bör de ta hänsyn till alla barns rättigheter, inklusive deras rättigheter att söka, ta emot och sprida information, att skyddas från skada och att göra sina röster hörda, samt garantera insyn i bedömningen av barnets bästa och de kriterier som har tillämpats.

C. Rätten till liv, överlevnad och utveckling

14. De möjligheter som den digitala miljön erbjuder spelar en allt viktigare roll i barns utveckling, och kan vara avgörande för barns liv och överlevnad, speciellt i krissituationer. Konventionsstaterna bör vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barn från det som hotar deras rätt till liv, överlevnad och utveckling. Risker kopplade till innehåll, kontakt, beteende och manipulation omfattar bland annat våldsamt och sexuellt material, näthat och -hot, trakasserier, hasardspel, utnyttjande och övergrepp, inklusive sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, samt främjande av eller uppmuntran till självmord eller livshotande aktiviteter, exempelvis från brottslingar eller väpnade grupper stämplade som terrorister eller våldbejakande extremister. Konventionsstaterna bör identifiera och tackla de framväxande risker som barn ställs inför i olika sammanhang, bland annat genom att beakta vad barnen anser vara kännetecknande för de specifika risker som de möter.

15. Användningen av digitala apparater får inte vara skadlig, och inte heller ett substitut för personliga interaktioner mellan barn, eller mellan barn och föräldrar eller omvårdare. Konventionsstaterna bör särskilt uppmärksamma effekterna av teknik under livets tidigaste skede, när hjärnan är som mest formbar, och den sociala miljön, i synnerhet relationer med föräldrar och omvårdare, är avgörande för att forma barnets kognitiva, emotionella och sociala utveckling. Under tidiga år kan försiktighetsåtgärder krävas, beroende på teknikens utformning, ändamål och användningsområden. Utbildning och rådgivning om lämplig användning av digitala apparater bör erbjudas föräldrar, omvårdare, utbildare och andra berörda aktörer, där man beaktar forskningen om effekterna av digital teknik på barns utveckling, speciellt under de snabba förloppen av kritisk neurologisk tillväxt i den tidiga barndomen och ungdomstiden.⁶

D. Respekt för barnets åsikter

16. Barnen berättade att den digitala miljön gav dem ytterst viktiga möjligheter att göra sina röster hörda i frågor som berörde dem.⁷ Användning av digital teknik kan bidra till att göra barn delaktiga på lokal, nationell och internationell nivå.⁸ Konventionsstaterna bör främja medvetenheten om, och tillgången till, digitala resurser så att barn kan uttrycka sina åsikter, samt erbjuda utbildning och stöd för barn att delta på lika villkor med vuxna, anonymt där så krävs, så att de på ett effektivt sätt kan hävda sina rättigheter, individuellt och som en grupp.

17. Vid framtagande av lagstiftning, politiska beslut, program, tjänster och utbildning om barns rättigheter i relation till den digitala miljön bör konventionsstaterna göra alla barn delaktiga, lyssna på deras behov och ta vederbörlig hänsyn till deras åsikter. De bör se till att leverantörer av digitala tjänster aktivt involverar barn, etablerar adekvata skyddsåtgärder och tar hänsyn till deras åsikter när de utvecklar produkter och tjänster.

18. Konventionsstaterna uppmuntras att använda den digitala miljön för att rådgöra med barn i fråga om relevanta åtgärder inom bland annat lagstiftning och förvaltning, samt för att säkerställa att deras åsikter beaktas på allvar och att barnens deltagande inte resulterar i otillbörlig övervakning eller datainsamling som kränker deras rätt till privatliv och personlig

⁶ Allmän kommentar nr 24 (2019), punkt 22; allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 9–11.

⁷ ”Our rights in a digital world”, s. 17.

⁸ Allmän kommentar nr 14 (2013), punkt 89–91.

integritet samt tanke- och yttrandefrihet. Staterna bör sörja för att konsultationsprocesserna omfattar barn som saknar tillgång till tekniken eller färdigheter för att använda den.

IV. Förmågor under utveckling

19. Konventionsstaterna bör respektera barnets förmågor under utveckling som ett verktyg för deras uppbyggnad av kompetens, förståelse och handlingsmöjligheter.⁹ Den processen har särskild betydelse i den digitala miljön, där barn kan agera mer oberoende från övervakning av föräldrar och omvårdare. De risker och möjligheter som är förknippade med barns aktiviteter i den digitala miljön förändras beroende på ålder och utvecklingsstadium. Staterna bör vägledas av dessa hänsyn när de utformar åtgärder för att skydda barn i, eller underlättar deras tillgång till, den miljön. Utformningen av åldersanpassade åtgärder bör ha stöd av den bästa och mest aktuella tillgängliga forskningen, inom en rad olika discipliner.

20. Konventionsstaterna bör ta hänsyn till barnens förändrade ställning och deras aktiva deltagande i den nutida världen, barns kompetens och förståelse – egenskaper som utvecklas ojämnt inom områden för färdigheter och aktiviteter, och riskernas olika beskaffenhet. Dessa överväganden måste balanseras mot vikten av att deras rättigheter tas tillvara i stödda miljöer, samt de varierande individuella erfarenheterna och omständigheterna.¹⁰ Konventionsstaterna bör se till att leverantörer av digitala tjänster erbjuder tjänster som lämpar sig för barns förmågor under utveckling.

21. I enlighet med staternas skyldighet att på lämpligt sätt bistå föräldrar och omvårdare i deras ansvar för barnets uppfostran bör konventionsstaterna främja medvetenhet bland föräldrar och omvårdare om behovet att respektera barns framväxande självständighet, förmågor och integritet. De bör stödja föräldrars och omvårdares utveckling av digital kompetens och medvetenhet om riskerna för barn, för att på så sätt hjälpa dem att bistå barn i utövandet av deras rättigheter, inklusive skydd, relaterat till den digitala miljön.

V. Allmänna åtgärder för konventionsstaternas genomförande

22. För att barns rättigheter och deras skydd i den digitala miljön ska tillgodoses krävs ett brett spektrum av åtgärder inom bland annat lagstiftning och förvaltning, inklusive försiktighetsmått.

A. Lagstiftning

23. Konventionsstaterna bör granska, anta och uppdatera nationell lagstiftning i linje med internationella normer för mänskliga rättigheter, för att säkerställa att den digitala miljön är förenlig med de rättigheter som anges i konventionen och dess fakultativa protokoll. Lagstiftningen ska vara relevant, i samklang med tekniska framsteg och ny praxis. Staterna bör verka för att det görs bedömningar av påverkan på barns rättigheter, så att dessa rättigheter integreras i lagstiftning, budgetanslag och andra administrativa beslut som rör den digitala miljön, samt för att de bedömningarna används av offentliga organ och företag med koppling till den digitala miljön.¹¹

B. Heltäckande policy och strategi

24. Konventionsstaterna bör se till att nationella policyer som avser barns rättigheter specifikt behandlar den digitala miljön, och de bör införa regelverk, yrkesetiska regler, designstandarder och handlingsplaner i enlighet därmed, vilka alla bör utvärderas och

⁹ Allmän kommentar nr 7 (2005), punkt 17; allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 18 och 20.

¹⁰ Allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 20.

¹¹ Allmän kommentar nr 5 (2003), punkt 45; allmän kommentar nr 14 (2013), punkt 99; allmän kommentar nr 16 (2013), punkt 78–81.

uppdateras regelbundet. Sådana nationella policyer bör syfta till att ge barn möjlighet att dra nytta av sitt deltagande i den digitala miljön, samt borga för att de har säker tillgång till den.

25. Skyddet för barn på internet bör integreras i de nationella barnskyddspolicyerna. Konventionsstaterna bör genomföra åtgärder som skyddar barn från risker, inklusive näthat och -hot samt sexuellt utnyttjande av och sexuella övergrepp på barn – risker som möjliggörs av den digitala tekniken eller sker via internet, men bör också sörja för att sådana brott utreds och att de barn som blir utsatta erbjuds rättsmedel och stöd. Staterna bör även tillgodose behoven hos barn i missgynnade eller utsatta situationer, bland annat genom att tillhandahålla barnvänlig information som om så krävs översätts till relevanta minoritetsspråk.

26. Konventionsstaterna bör trygga verksamheten för effektiva nätbaserade barnskyddsmekanismer och säkerhetsåtgärder, samtidigt som de respekterar barnens övriga rättigheter i alla sammanhang där barn möter den digitala miljön, såsom i hemmet, i utbildningssammanhang, på internetkaféer, på ungdomsgårdar, på bibliotek samt på inrättningar för hälsa och alternativvård.

C. Samordning

27. För att täcka in den digitala miljöns vittomspännande konsekvenser för barns rättigheter bör konventionsstaterna utse en myndighet som har mandat att samordna policyer, riktlinjer och program avseende barns rättigheter mellan centrala offentliga organ och de olika offentliga förvaltningsnivåerna.¹² En sådan nationell samordningsmekanism bör verka tillsammans med skolor samt med företag inom informations- och kommunikationsteknik, och samarbeta med näringslivet, civilsamhället, akademien och organisationer för att tillgodose barns rättigheter i relation till den digitala miljön på branschöverskridande nationell, regional och lokal nivå.¹³ Om så krävs bör den dra nytta av teknisk och annan relevant expertis inom och utanför den offentliga förvaltningen, och hur väl den uppfyller sina skyldigheter bör bli föremål för oberoende utvärdering.

D. Fördelning av medel

28. Konventionsstaterna bör uppbåda, tilldela och använda offentliga resurser för att genomföra lagstiftning, policyer och program för att till fullo tillgodose barns rättigheter i den digitala miljön och för att förbättra den digitala delaktigheten; den behövs för att hantera den ökande påverkan från den digitala miljön på barns liv, och för att främja jämlik tillgång till tjänster och uppkoppling till överkomliga priser.¹⁴

29. Om resurser tillförs från näringslivet eller erhålls genom internationellt samarbete, bör konventionsstaterna se till att deras eget mandat, mobilisering av skatteintäkter, budgetanslag och utgifter inte störs eller undergrävs av utomstående parter.¹⁵

E. Datainsamling och forskning

30. Regelbundet uppdaterade data och forskning är av yttersta vikt för att förstå vad den digitala miljön innebär för barns liv, för att bedöma dess påverkan på deras rättigheter och utvärdera effektiviteten hos statens insatser. Konventionsstaterna bör se till att det med tillräckliga resurser samlas in robusta, heltäckande data uppdelade efter ålder, kön, ort, etniskt och nationellt ursprung samt socioekonomisk bakgrund. Dessa data och forskningen, inklusive forskning som utförs med och av barn, bör ligga till grund för lagstiftning, politik och praxis, och bör göras allmänt tillgängliga.¹⁶ Den datainsamling och forskning som avser

¹² Allmän kommentar nr 5 (2003), punkt 37.

¹³ Ibid., punkt 27 och 39.

¹⁴ Allmän kommentar nr 19 (2016), punkt 21.

¹⁵ Ibid., punkt 27 (b).

¹⁶ Allmän kommentar nr 5 (2003), punkt 48 och 50.

barns digitala liv måste respektera deras integritet och privatliv, och uppfylla de högsta etiska normerna.

F. Oberoende tillsyn

31. Konventionsstaterna bör se till att nationella människorättsinstitutioners och andra relevanta oberoende institutioners mandat täcker in barns rättigheter i den digitala miljön, och att de har kapacitet att ta emot, undersöka och hantera klagomål från barn och deras representanter.¹⁷ Om det finns oberoende tillsynsorgan för att övervaka verksamhet med koppling till den digitala miljön, bör nationella människorättsinstitutioner ha ett nära samarbete med sådana organ för att på ett effektivt sätt fullgöra sitt uppdrag avseende barns rättigheter.¹⁸

G. Spridning av information, höjande av medvetenheten och utbildning

32. Konventionsstaterna bör sprida information och genomföra kampanjer för att höja medvetenheten om barnets rättigheter i den digitala miljön, med särskilt fokus på de aktörer vilkas agerande har direkt eller indirekt påverkan på barn. De bör understödja utbildningsprogram för barn, föräldrar och omvårdare, allmänhet och beslutsfattare för att stärka dessa gruppers kunskaper om barns rättigheter i samband med möjligheter och risker förknippade med digitala produkter och tjänster. Sådana program bör innehålla information om hur barn kan dra nytta av digitala produkter och tjänster samt utveckla sin digitala kompetens och sina färdigheter, men också om hur barns integritet ska skyddas, hur övergrepp och brott mot dem kan förhindras, och hur man känner igen ett barn som farit illa genom oförrätter via digitala medier, och hur man ska reagera på lämpligt sätt. Sådana program bör stödja sig på forskning och samråd med barn, föräldrar och omvårdare.

33. De som i sina yrken arbetar för och med barn, liksom även näringslivet, inklusive teknikbranschen, bör få utbildning som innehåller information om hur den digitala miljön påverkar barnets rättigheter i flera sammanhang, hur barn utövar sina rättigheter i den digitala miljön och hur de får tillgång till och använder olika former av teknik. De bör även få utbildning om hur internationella normer för mänskliga rättigheter ska tillämpas på den digitala miljön. Konventionsstaterna bör se till att utbildning före och under yrkesutövningen rörande den digitala miljön erbjuds personal inom utbildning på alla nivåer, för att stödja utvecklingen av deras kunskaper, färdigheter och arbetsmetoder.

H. Samverkan med civilsamhället

34. Konventionsstaterna bör systematiskt engagera civilsamhället, inklusive barnledda grupper och icke-statliga organisationer som arbetar med barns rättigheter och som berörs av den digitala miljön, i utvecklingen, genomförandet, övervakningen och utvärderingen av lagar, policyer, planer och program som gäller barns rättigheter. De bör även se till att civilsamhällets organisationer kan genomföra den verksamhet som avser främjande och skydd av barns rättigheter i relation till den digitala miljön.

I. Barns rättigheter och näringslivet

35. Näringslivet, inklusive icke-vinstdrivande organisationer, påverkar barns rättigheter direkt och indirekt genom att de tillhandahåller tjänster och produkter med koppling till den digitala miljön. Företagen ska respektera barns rättigheter samt förebygga och åtgärda kränkningar av deras rättigheter i relation till den digitala miljön. Konventionsstaterna är skyldiga att sörja för att näringslivet tar detta ansvar.¹⁹

¹⁷ Allmän kommentar nr 2 (2002), punkt 2 och 7.

¹⁸ Ibid., punkt 7.

¹⁹ Allmän kommentar nr 16 (2013), punkt 28, 42 och 82.

36. Konventionsstaterna bör vidta åtgärder, bland annat genom utveckling, övervakning, genomförande och utvärdering av lagstiftning, regelverk och policyer, för att trygga företagens efterlevnad av deras skyldigheter att hindra att deras nät eller nätbaserade tjänster används på sätt som orsakar eller bidrar till kränkningar eller överträdelser av barns rättigheter, inklusive deras rätt till skydd och respekt för privatliv och personlig integritet, samt att erbjuda barn, föräldrar och omvårdare skyndsamma och effektiva rättsmedel. Staterna bör även uppmuntra näringslivet att förse allmänheten med information samt tillgänglig och relevant rådgivning för att stödja säkra och nyttiga digitala aktiviteter för barn.

37. Konventionsstaterna är skyldiga att skydda barn från företags kränkningar av deras rättigheter, inklusive rätten att skyddas från alla former av våld i den digitala miljön. Även om ett bolag kanske inte är direkt inbegripet i brottsliga handlingar, kan det orsaka eller bidra till kränkningar av barns rätt till frihet från våld, exempelvis genom utformningen och användningen av digitala tjänster. Konventionsstaterna bör upprätta, övervaka och tillämpa lagar och regelverk i syfte att hindra kränkningar av rätten till skydd från våld, liksom att utreda, lagföra och erbjuda upprättelse för kränkningar när de sker med koppling till den digitala miljön.²⁰

38. Konventionsstaterna bör kräva att näringslivet visar barns rättigheter vederbörlig omsorg, i synnerhet genom barnkonsekvensanalyser och information till allmänheten om dem, med särskild hänsyn till den digitala miljöns differentierade och ibland allvarliga följder för barn.²¹ De bör vidta lämpliga åtgärder för att förebygga, övervaka, undersöka och bestraffa företags brott mot barns rättigheter.

39. Utöver att ta fram lagstiftning och policyer bör konventionsstaterna kräva att alla företag som påverkar barns rättigheter i relation till den digitala miljön inför regelverk, branschpraxis och tjänstevillkor som följer de högsta normerna för etik, integritet och säkerhet med avseende på utformning, konstruktion, utveckling, användning, distribution och marknadsföring av deras produkter och tjänster. Där ingår företag som riktar sig till barn, har barn som slutanvändare eller på annat sätt har inverkan på barn. Staterna bör kräva att sådana företag visar stor öppenhet och stort ansvar, och bör uppmuntra dem att vidta åtgärder för innovation med hänsyn till barnets bästa. De bör även kräva att företagens tjänstevillkor förklaras på ett åldersanpassat sätt för barn, eller för föräldrar och omvårdare till mycket unga barn.

J. Reklam och marknadsföring

40. I den digitala miljön ingår företag som är ekonomiskt beroende av bearbetning av personuppgifter riktat mot innehåll som genererar intäkter eller kräver betalning, och sådana processer har avsiktligt och oavsiktligt följder för barns digitala upplevelser. Många av dessa processer inbegriper flera affärspartner och skapar en försörjningskedja av kommersiell verksamhet med bearbetning av personuppgifter som kan resultera i kränkningar av barns rättigheter, exempelvis genom reklam för detaljer i utformningen som avser och dirigerar ett barns handlingar mot mer extremt innehåll, automatiserade meddelanden som kan störa sömnen, liksom användning av ett barns personuppgifter eller geografiska placering för att styra potentiellt skadligt kommersiellt drivet innehåll.

41. Konventionsstaterna bör prioritera barnets bästa när de reglerar reklam och marknadsföring som riktar sig till och görs tillgänglig för barn. Sponsring, produktplacering och alla andra former av innehåll med kommersiellt syfte bör tydligt särskiljas från allt annat innehåll och bör inte befästa köns- eller rasstereotyper.

42. Konventionsstaterna bör i lag förbjuda profilering av eller inriktning mot barn i alla åldrar för kommersiella ändamål baserat på digital registrering av deras faktiska eller härledda egenskaper, såsom gruppvisa eller kollektiva data, aktiviteter som styrs via associering eller profilering genom samhörighet. Även metoder som använder neuromarketing, emotionsanalyser, inbäddad reklam och reklam inom virtuell och förstärkt

²⁰ Ibid., punkt 60.

²¹ Ibid., punkt 50 och 62–65.

verklighet för att främja produkter, applikationer och tjänster bör förbjudas att direkt eller indirekt interagera med barn.

K. Möjlighet till rättslig prövning och rättsmedel

43. Av olika anledningar möter barn särskilda utmaningar när det gäller möjligheten till rättslig prövning med koppling till den digitala miljön. De utmaningarna beror bland annat på att det saknas lagstiftning som kan utdöma specifika påföljder för kränkningar av barns rättigheter i relation till den digitala miljön, att det är svårt att få fram bevis eller identifiera förövare, eller eftersom barn och deras föräldrar eller omvårdare kan sakna kunskaper om barnens rättigheter eller inte vet vad som utgör en kränkning av eller brott mot deras rättigheter i den digitala miljön. Ytterligare utmaningar kan uppstå om barn tvingas redogöra för känsliga eller privata nätaktiviteter, eller om de fruktar repressalier från jämnåriga eller socialt utanförskap.

44. Konventionsstaterna bör se till att lämpliga och effektiva rättsliga och icke-rättsliga mekanismer för upprättelse vid kränkningar av barns rättigheter med koppling till den digitala miljön blir allmänt kända och lättillgängliga för alla barn och deras företrädare. Klagomåls- och rapporteringsmekanismer bör vara kostnadsfria, säkra, konfidentiella, lyhörda, barnvänliga och tillgängliga i gängse format. Staterna bör även möjliggöra gemensam talan, såsom grupptalan, och juridiskt eller annat lämpligt bistånd, exempelvis specialtjänster, för barn vilkas rättigheter har kränkts i eller genom den digitala miljön.

45. Konventionsstaterna bör upprätta, samordna och regelbundet övervaka och utvärdera ramarna för hänskjutande av sådana ärenden och tillhandahålla effektivt stöd till barn som blivit utsatta.²² Dessa ramar bör omfatta åtgärder för identifiering, terapi och uppföljande vård samt social återintegrering av utsatta barn. Utbildning om identifiering av barn som utsatts bör ingå i mekanismerna för hänskjutande av ärenden, även med leverantörer av digitala tjänster som målgrupp. Åtgärderna inom dessa ramar bör spänna över flera organ och vara barnvänliga, för att hindra att barn blir offer på nytt eller utsätts för sekundära övergrepp i samband med utrednings- och rättsprocesser. Det kan kräva specialskydd för konfidentialitet och för upprättelse vid oförrätter förknippade med den digitala miljön.

46. Bland lämpliga former av reparativ rättvisa märks upprättelse, ersättning och gottgörelse, och det kan krävas ursäkter, korrigerande, avlägsnande av olagligt innehåll, tillgång till tjänster för psykisk rehabilitering eller andra åtgärder.²³ I samband med kränkningar i den digitala miljön bör de korrigerande mekanismerna ta hänsyn till barns sårbarhet och behovet av snabbhet för att stoppa pågående och förebygga framtida skador. Konventionsstaterna bör garantera att kränkningarna inte återkommer, exempelvis genom reformering av berörda lagar och policyer samt åtgärder för att de ska få avsedd effekt.

47. Digital teknik medför ytterligare komplexitet vid utredning och lagföring av brott mot barn, eftersom dessa kan överskrida nationsgränser. Konventionsstaterna bör analysera hur användning av digital teknik kan underlätta eller hindra utredning och lagföring av brott mot barn, och vidta alla tillgängliga förebyggande, verkställande och avhjälpande åtgärder, även i samarbete med internationella partner. De bör erbjuda tjänstemän, åklagare och domare specialutbildning för att bekämpa brott mot barns rättigheter, specifikt inriktad mot den digitala miljön, inklusive genom internationellt samarbete.

48. Barn kan ställas inför särskilda svårigheter att få rättsmedel när deras rättigheter har kränkts i den digitala miljön av företag, i synnerhet inom ramen för deras globala verksamhet.²⁴ Konventionsstaterna bör överväga åtgärder för att respektera, skydda och tillgodose barns rättigheter i samband med företagens internationella aktiviteter, förutsatt att det finns en rimlig koppling mellan den respektive staten och beteendet i fråga. Staterna bör se till att företag tillhandahåller effektiva mekanismer för klagan, men sådana mekanismer bör inte hindra barn från tillgång till de rättsmedel som staten erbjuder. De bör även säkerställa att organ med tillsynsmandat som berör barns rättigheter, till exempel de som

²² Allmän kommentar nr 21 (2017), punkt 22. Se även generalförsamlingens resolution 60/147, bilaga.

²³ Allmän kommentar nr 5 (2003), punkt 24.

²⁴ Allmän kommentar nr 16 (2013), punkt 66–67.

hanterar hälsa och säkerhet, personuppgiftsskydd och konsumenträttigheter, utbildning samt reklam och marknadsföring, undersöker klagomål och erbjuder adekvata rättsmedel för brott mot eller kränkningar av barns rättigheter i den digitala miljön.²⁵

49. Konventionsstaterna bör erbjuda barn åldersanpassad information på barnvänligt språk om deras rättigheter och om de mekanismer, tjänster och rättsmedel för rapportering och klagomål som de har tillgång till om deras rättigheter i relation till den digitala miljön kränks. Sådan information bör även tillhandahållas för föräldrar, omvårdare och personer som arbetar med och för barn.

VI. Medborgerliga fri- och rättigheter

A. Tillgång till information

50. Den digitala miljön erbjuder en unik möjlighet för barn att utöva rätten till tillgång till information. I det avseendet har informations- och kommunikationsmedier, inklusive digitalt och nätbaserat innehåll, en viktig funktion.²⁶ Konventionsstaterna bör se till att barn får tillgång till information i den digitala miljön och att utövandet av den rätten begränsas bara när det föreskrivs i lag och krävs av de skäl som anges i artikel 13 i konventionen.

51. Konventionsstaterna bör tillhandahålla och stödja upprättandet av åldersanpassat digitalt innehåll för barn som stärker deras egenmakt, i samklang med barns förmågor under utveckling, och se till att barn får tillgång till ett brett spektrum av information, såsom information från offentliga organ, om kultur, sport, konst, hälsa, medborgarfrågor, politik och barns rättigheter.

52. Konventionsstaterna bör uppmuntra till framtagande och spridning av sådant innehåll i flera format och från ett flertal nationella och internationella källor, inklusive nyhetsmedier, programföretag, museer, bibliotek samt utbildnings-, vetenskaps- och kulturorganisationer. De bör särskilt sträva efter att öka utbudet av mångsidigt, tillgängligt och nyttigt innehåll för barn med funktionsnedsättningar, barn som tillhör ursprungsbefolkningar samt etniska, språkliga och andra minoritetsgrupper. Möjligheten att få tillgång till relevant information, på språk som barn förstår, kan ha stor jämlikhetsfrämjande effekt.²⁷

53. Konventionsstaterna bör se till att alla barn blir orienterade om, och lätt kan hitta, varierad information av god kvalitet på internet, exempelvis innehåll som är fritt från kommersiella eller politiska intressen. De bör sörja för att automatiserad sök- och informationsfiltrering, inklusive rekommendationssystem, inte prioriterar innehåll med betalkrav och med kommersiella eller politiska syften framför barnens egna val eller på bekostnad av barns rätt till information.

54. Den digitala miljön kan innehålla könsstereotyp, diskriminerande, rasistiskt, våldsamt, pornografiskt och exploaterande material, liksom falska narrativ, vilseledande information och desinformation samt material som uppmuntrar barn att delta i olaglig eller skadlig verksamhet. Sådant material kan komma från flera källor, såsom andra användare, producenter av kommersiellt innehåll, sexualbrottslingar eller väpnade grupper stämplade som terrorister eller våldbejakande extremister. Konventionsstaterna bör skydda barn från skadligt och ovederhäftigt material samt se till att berörda företag och andra leverantörer av digitalt innehåll utvecklar och tillämpar riktlinjer för att ge barn säker tillgång till varierande innehåll, så att barns rätt till information och yttrandefrihet respekteras, samtidigt som de skyddas från sådant skadligt material i enlighet med sina rättigheter och förmågor under utveckling.²⁸ Begränsningar i funktionen hos internetbaserade, elektroniska eller andra informations-spridningssystem bör vara i linje med artikel 13 i konventionen.²⁹ Konventionsstaterna bör inte avsiktligt hindra eller låta andra aktörer hindra elförsörjningen,

²⁵ Ibid., punkt 30 och 43.

²⁶ Allmän kommentar nr 7 (2005), punkt 35; allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 47.

²⁷ Allmän kommentar nr 17 (2013), punkt 46; allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 47–48.

²⁸ Allmän kommentar nr 16 (2013), punkt 58; allmän kommentar nr 7 (2005), punkt 35.

²⁹ FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna, allmän kommentar nr 34 (2011), punkt 43.

åtkomsten till mobilnät eller möjligheten att koppla upp sig i något geografiskt område, oavsett om det sker delvis eller fullständigt, vilket kan innebära hinder för ett barns tillgång till information och kommunikation.

55. Konventionsstaterna bör uppmuntra leverantörer av digitala tjänster som används av barn att märka sitt material med kortfattade och begripliga innehållsbeskrivningar, exempelvis avseende innehållets lämplighet för olika åldrar eller dess tillförlitlighet. Staterna bör även uppmuntra till att förse barn, föräldrar och omvårdare, utbildare och relevanta yrkesgrupper med vägledning, utbildning, utbildningsmaterial och rapporteringsmekanismer som de lätt kan få tillgång till.³⁰ Ålders- eller innehållsbaserade system konstruerade för att skydda barn från olämpligt innehåll bör vara i överensstämmelse med principen om dataminimering.

56. Konventionsstaterna bör se till att leverantörer av digitala tjänster följer relevanta riktlinjer, normer och koder³¹ samt lagenliga, nödvändiga och proportionerliga regler för moderering av sitt material. Innehållskontroller, filtreringssystem i skolor och annan säkerhetsrelaterad teknik bör inte användas för att inskränka barns tillgång till information i den digitala miljön, utan bör endast användas för att hindra att skadligt material når barn. Innehållsmoderering och innehållskontroller bör balanseras mot rätten till skydd mot kränkningar av barns övriga rättigheter, i synnerhet deras rätt till yttrandefrihet samt privatliv och personlig integritet.

57. Yrkesrelaterade uppförandekoder som fastställs av nyhetsmedier och andra berörda organisationer bör omfatta vägledning om hur man rapporterar digitala risker och möjligheter som rör barn. Sådan vägledning bör resultera i evidensbaserad rapportering som följer internationella normer för mänskliga rättigheter och som inte avslöjar identiteten hos barn som blivit utsatta.

B. Yttrandefrihet

58. Barns rätt till yttrandefrihet innefattar friheten att söka, ta emot och sprida information och idéer av alla slag via medier de själva väljer. Barn berättade³² att den digitala miljön erbjöd betydande möjligheter för dem att uttrycka sina idéer, tankar och politiska åsikter. För barn i missgynnade eller utsatta situationer kan teknik som underlättar interaktion med andra som har gemensamma erfarenheter hjälpa dem att uttrycka sig.

59. Alla begränsningar av barns rätt till yttrandefrihet i den digitala miljön, såsom filter, inklusive säkerhetsåtgärder, bör vara lagliga, nödvändiga och proportionerliga. Motiveringen för sådana begränsningar bör vara transparent och anges för barnen på ett åldersanpassat språk. Konventionsstaterna bör förse barn med information och utbildningsmöjligheter om hur de i praktiken kan utöva den rätten, i synnerhet hur de kan skapa och sprida digitalt innehåll på ett säkert sätt utan att kränka andras rättigheter och värdighet eller begå lagbrott, såsom att uppmuntra till hat och våld.

60. När barn uttrycker sina politiska eller andra åsikter och identiteter i den digitala miljön kan det leda till kritik, fientlighet, hot eller bestraffning. Konventionsstaterna bör skydda barn från näthat och -hot, censur, dataintrång och digital övervakning. Barn ska inte lagföras för att ha uttryckt sina åsikter i den digitala miljön, såvida de inte har brutit mot restriktioner i strafflagstiftning som är förenliga med artikel 13 i konventionen.

61. Med tanke på att det finns kommersiella och politiska motiv för att främja vissa världsbilder, bör konventionsstaterna se till att användning av automatiserade processer för informationsfiltrering, profilering, marknadsföring och beslutsfattande inte ersätter, manipulerar eller stör barns förmåga att bilda och uttrycka sina åsikter i den digitala miljön.

³⁰ Allmän kommentar nr 16 (2013), punkt 19 och 59.

³¹ Ibid., punkt 58 och 61.

³² "Our rights in a digital world", s. 16.

C. Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

62. Konventionsstaterna bör respektera barns rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet i den digitala miljön. Kommittén uppmanar konventionsstaterna att införa eller uppdatera sina regelverk om personuppgiftsskydd och utformningsnormer som identifierar, specificerar och förbjuder förfaranden som manipulerar eller stör barns rätt till tanke- och trosfrihet i den digitala miljön, exempelvis genom emotionsanalys eller inferens. Automatiserade system kan användas för att göra slutledningar om ett barns inre tillstånd. Staterna bör se till att automatiserade system eller informationsfiltreringssystem inte används för att påverka barns beteende eller känslor, eller för att begränsa deras möjligheter eller utveckling.

63. Konventionsstaterna bör se till att barn inte straffas för sin religion eller tro, eller att deras framtidsmöjligheter begränsas på annat sätt. Barns utövande av sin rätt att ge uttryck för sin religion eller tro i den digitala miljön får bara bli föremål för begränsningar som är lagenliga, nödvändiga och proportionerliga.

D. Föreningsfrihet och frihet att delta i fredliga sammankomster

64. Den digitala miljön kan möjliggöra för barn att utforma sina sociala, religiösa, kulturella, etniska, sexuella och politiska identiteter samt att delta i därmed förknippade samfund och i allmänna forum för överläggningar, kulturutbyte, social sammanhållning och mångfald.³³ Barn berättade att den digitala miljön försåg dem med uppskattade möjligheter att träffas, utbyta och diskutera med likasinnade, beslutsfattare och andra som delade deras intressen.³⁴

65. Konventionsstaterna bör se till att deras lagar, regler och policyer skyddar barns rätt att delta i organisationer som helt eller delvis är verksamma i den digitala miljön. Inga begränsningar får göras av barns utövande av sin rätt till föreningsfrihet och frihet att delta i fredliga sammankomster i den digitala miljön, utöver vad som är lagenligt, nödvändigt och proportionerligt.³⁵ Deltagandet bör inte i sig resultera i negativa konsekvenser för dessa barn, såsom uteslutning från en skola, begränsning eller berövande av framtidsmöjligheter eller upprättande av en polisakt. Detta deltagande bör vara säkert, privat och fritt från övervakning av offentliga eller privata aktörer.

66. Allmän insyn och möjligheter att nätverka i den digitala miljön kan också stödja aktivism som leds av barn, och kan stärka barn i deras roll som förespråkare för mänskliga rättigheter. Kommittén är medveten om att den digitala miljön möjliggör för barn, exempelvis barn som försvarar mänskliga rättigheter men även barn i utsatta situationer, att kommunicera med varandra, hävda sina rättigheter och bilda sammanslutningar. Konventionsstaterna bör stödja dem, exempelvis genom att underlätta skapandet av särskilda digitala forum, och trygga deras säkerhet.

E. Rätt till privatliv och personlig integritet

67. Den personliga integriteten är av största betydelse för barns handlingsmöjligheter, värdighet och trygghet, samt för utövandet av deras rättigheter. Barns personuppgifter bearbetas för att de ska kunna erbjudas förmåner vad gäller bland annat utbildning och hälsa. Hot mot barns privatliv och personliga integritet kan uppstå genom offentliga institutioners, företags och andra organisationers datainsamling och -bearbetning, men även genom brottslig verksamhet såsom identitetsstöld. Hot kan även uppstå genom barns egna aktiviteter, och genom aktiviteter som utförs av familjemedlemmar, andra barn eller övriga, exempelvis genom att föräldrar sprider fotografier på internet eller att en främling sprider information om ett barn.

³³ Allmän kommentar nr 17 (2013), punkt 21; allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 44–45.

³⁴ ”Our rights in a digital world”, s. 20.

³⁵ FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna, allmän kommentar nr 37 (2020), punkt 6 och 34.

68. Personuppgifterna kan innehålla information om sådant som ett barns identitet, aktiviteter, vistelseort, kommunikation, känslor, hälsa och relationer. Vissa kombinationer av personuppgifter, till exempel biometriska data, kan unikt identifiera ett barn. Digitala förfaranden, såsom automatiserad databehandling, profilering, inriktning mot vissa beteenden, obligatorisk identitetsverifiering, informationsfiltrering och massövervakning, är på väg att bli rutin. Sådana metoder kan leda till godtyckliga eller utomrättsliga intrång i barns rätt till privatliv och personlig integritet, och de kan få negativa konsekvenser som kan påverka barnen i senare skeden av livet.

69. Intrång i ett barns privatliv och personliga integritet är endast tillåtna om de varken är godtyckliga eller utomrättsliga. Varje sådant intrång bör därför ha stöd i lag, vara avsett att tjäna ett legitimt ändamål, följa principen om dataminimering, vara proportionerligt och vara utformat med hänsyn till barnets bästa, och får inte strida mot konventionens bestämmelser, mål eller syften.

70. Konventionsstaterna bör vidta åtgärder inom bland annat lagstiftning och förvaltning för att se till att barns privatliv och personliga integritet respekteras och skyddas av alla organisationer och i alla miljöer där deras personuppgifter bearbetas. Lagstiftningen bör omfatta robusta säkerhetsmekanismer, transparens, oberoende tillsyn och tillgång till rättsmedel. Konventionsstaterna bör kräva att integritetsskyddet byggs in i digitala produkter och tjänster som berör barn. De bör regelbundet granska lagstiftningen avseende skydd av privatliv och personuppgifter, och se till att rutiner och förfaranden hindrar avsiktliga intrång i eller oavsiktliga kränkningar av barns privatliv och personliga integritet. Om kryptering anses vara ett lämpligt verktyg bör konventionsstaterna överväga lämpliga åtgärder som möjliggör upptäckt och rapportering av fall av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, eller material som skildrar sexuella övergrepp mot barn. Sådana åtgärder måste vara strikt begränsade enligt principerna om lagenlighet, nödvändighet och proportionalitet.

71. Om samtycke efterfrågas för att bearbeta ett barns personuppgifter bör konventionsstaterna se till att det rör sig om informerat samtycke som fritt ges av barnet eller, beroende på barnets ålder och förmåga under utveckling, av föräldern eller omvårdaren, och erhålls innan uppgifterna bearbetas. Om ett barns eget samtycke anses otillräckligt och föräldrassamtycke krävs för att bearbeta ett barns personuppgifter bör konventionsstaterna kräva att de organisationer som bearbetar sådana uppgifter verifierar att samtycket är informerat, meningsfullt och verkligt ges av barnets förälder eller omvårdare.

72. Konventionsstaterna bör se till att barn och deras föräldrar eller omvårdare lätt kan få tillgång till lagrade uppgifter, korrigera uppgifter som är oriktiga eller inaktuella och radera uppgifter som utomrättsligt eller i onödan lagrats av offentliga myndigheter, privatpersoner eller andra aktörer, med förbehåll för rimliga och lagenliga begränsningar.³⁶ De bör vidare trygga barns rätt att dra tillbaka sitt samtycke och invända mot bearbetning av personuppgifter om den som ansvarar för registret inte kan visa legitima, tvingande skäl för bearbetningen. De bör även förse barn, föräldrar och omvårdare med information i sådana frågor, på barnvänligt språk och i tillgängliga format.

73. Barns personuppgifter bör endast vara tillgängliga för de myndigheter, organisationer och individer som utsetts enligt lag för att bearbeta dem i enlighet med rättssäkerhetsgarantier såsom regelbundna granskningar och ansvarighetsnormer.³⁷ Uppgifter som rör barn och som insamlas för avgränsade ändamål, inklusive data i digitaliserade kriminalregister, bör i varje fall skyddas och reserveras för dessa ändamål, och bör inte utomrättsligt eller i onödan bibehållas eller användas för andra ändamål. Om information tillhandahålls i ett sammanhang och lagligen skulle kunna vara till förmån för barnet genom att användas i ett annat sammanhang, exempelvis inom ramen för skolgång och högre utbildning, bör användningen av sådana uppgifter vara öppen för insyn samt föremål för ansvar och i förekommande fall barnets, föräldrarnas eller omvårdarens samtycke.

74. Lagstiftning avseende skydd av privatliv och personuppgifter samt därmed förknippade åtgärder bör inte godtyckligt begränsa barns andra rättigheter, såsom deras rätt till yttrandefrihet eller skydd. Konventionsstaterna bör se till att lagstiftningen om skydd av

³⁶ FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna, allmän kommentar nr 16 (1988), punkt 10.

³⁷ Ibid.; FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 46.

personuppgifter respekterar barns privatliv samt personliga integritet och personuppgifter i relation till den digitala miljön. Genom kontinuerlig teknisk innovation utvidgas den digitala miljön så att den omfattar allt fler tjänster och produkter, såsom kläder och leksaker. Eftersom miljöer där barn tillbringar tid blir uppkopplade, genom användning av inkapslade sensorer anslutna till automatiserade system, bör konventionsstaterna se till att de produkter och tjänster som bidrar till sådana miljöer underkastas robust personuppgiftsskydd samt andra regleringar och normer som skyddar privatliv och personlig integritet. Där ingår offentliga miljöer, såsom gator, skolor, bibliotek, idrotts- och nöjesinrättningar, affärslokaler såsom butiker och biografier, samt hushåll.

75. All digital övervakning av barn, liksom all därmed förknippad automatiserad bearbetning av personuppgifter, bör respektera barnets rätt till privatliv och personlig integritet, och bör inte ske rutinmässigt, urskillningslöst eller utan barnets vetskap eller, när det gäller mycket unga barn, deras förälders eller omvårdares. Inte heller bör sådan verksamhet äga rum utan rätt att invända mot övervakningen, i kommersiella miljöer samt i utbildnings- och vårdmiljöer, och det bör alltid övervägas att välja de verktyg som i minsta utsträckning inkräktar på privatliv och personlig integritet för att nå det önskade syftet.

76. Den digitala miljön innebär särskilda problem för föräldrar och omvårdare med avseende på barns rätt till privatliv och personlig integritet. Teknik som övervakar nätaktiviteter av säkerhetsskäl, såsom spårningsenheter och -tjänster, kan om de inte tillämpas varsamt hindra ett barn från att nå en hjälplinje eller söka känslig information. Konventionsstaterna bör informera barn, föräldrar och omvårdare samt allmänheten om betydelsen av barnets rätt till personlig integritet och om hur deras eget agerande kan hota den rätten. De bör även få information om hur de kan respektera och skydda barns rätt till privatliv och personlig integritet i relation till den digitala miljön, samtidigt som de ger dem trygghet. Föräldrars och omvårdares övervakning av ett barns digitala aktivitet bör vara proportionerlig och i enlighet med barnets förmågor under utveckling.

77. Många barn använder på internet representerande bilder (så kallade avатарer) eller pseudonymer som skyddar deras identitet, och sådana metoder kan vara viktiga för att skydda barns privatliv och personliga integritet. Konventionsstaterna bör kräva att säkerhet och skydd av personlig integritet byggs in i tjänster och produkter för att trygga anonymiteten, samtidigt som anonyma förfaranden inte rutinmässigt används för att dölja skadligt eller otillåtet beteende, såsom näthat och -hot, hatiska uttalanden eller sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Att skydda ett barns privatliv och personliga integritet i den digitala miljön kan vara av avgörande betydelse i situationer där föräldrar eller omvårdare själva utgör ett hot mot barnets säkerhet eller där de strider om barnets omvårdnad. Sådana fall kan kräva ytterligare ingripande, liksom familjerådgivning eller andra tjänster, för att trygga barnets rätt till privatliv och personlig integritet.

78. Leverantörer av förebyggande eller rådgivande tjänster för barn i den digitala miljön bör undantas från krav på att ett barn som användare ska inhämta föräldrassamtycke för att få tillgång till sådana tjänster.³⁸ Sådana tjänster bör uppfylla höga krav på personlig integritet och barnskydd.

F. Födelseregistrering och rätt till identitet

79. Konventionsstaterna bör främja användning av digitala identifieringssystem som möjliggör alla nyfödda barns födelseregistrering och officiella erkännande från de nationella myndigheternas sida, för att underlätta tillgång till tjänster som hälsa, utbildning och välfärd. Avsaknad av födelseregistrering banar väg för kränkning av barns rättigheter enligt konventionen och dess fakultativa protokoll. Konventionsstaterna bör använda uppdaterad teknik, exempelvis mobila registreringsenheter, för att trygga tillgången till födelseregistrering, speciellt för barn i avlägsna områden, flyktingbarn och migranternas barn, barn i riskzonen och barn under marginaliserade omständigheter, och även inbegripa barn födda före införandet av digitala identifieringssystem. För att sådana system ska komma barn till nytta bör staterna genomföra kampanjer för att öka medvetenheten, upprätta

³⁸ Allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 60.

tillsynsmekanismer, främja lokalt engagemang och sörja för effektiv samordning mellan olika aktörer, inklusive folkbokföringsregisters personal, domare, notarier samt personal inom hälsovård och barnskyddsmyndigheter. De bör även sörja för att det finns en robust struktur för skydd av såväl privatliv och integritet som personuppgifter.

VII. Våld mot barn

80. Den digitala miljön kan öppna för nya sätt att utöva våld mot barn, genom att underlätta situationer där barn upplever våld och/eller kan förmås att skada sig själva eller andra. Kriser, såsom pandemier, kan leda till ökad risk att barn far illa genom nätaktiviteter, med tanke på att de tillbringar mer tid på digitala plattformar under dessa omständigheter.

81. Sexuallösbrytare kan använda digital teknik för att söka kontakt med barn i sexuella syften och delta i nätbaserade sexuella övergrepp mot barn, exempelvis via videoströmning i realtid, produktion och spridning av material med sexuella övergrepp mot barn och genom sexuell utpressning. Olika former av digitalt medierat våld samt sexuellt utnyttjande och övergrepp kan även ske inom ett barns förtroendekrets, av familj eller vänner eller, när det gäller ungdomar, av sexualpartner, och kan innefatta näthat och -hot, inklusive mobbning och hot mot barnets rykte, skapande av eller spridning av sexualiserat text- eller bildmaterial utan inblandades medgivande, såsom självgenererat innehåll genom påtryckningar och/eller tvång, och främjande av självskadebeteenden, såsom skärande, självmordsbeteende eller ätstörningar. Om barn har utfört sådana handlingar bör konventionsstaterna när så är möjligt tillämpa strategier för förebyggande, skydd och reparativ rättvisa för dessa barn.³⁹

82. Konventionsstaterna bör vidta lagstiftande och administrativa åtgärder för att skydda barn från våld i den digitala miljön, exempelvis genom regelbunden översyn, uppdatering och verkställighet av robusta ramverk för lagstiftning, regelverk och institutioner som skyddar barn från konstaterade och nya risker för alla former av våld i den digitala miljön. Bland sådana risker märks fysiskt eller psykiskt våld, skadebeteende eller övergrepp, försummelse eller misshandel, utnyttjande och övergrepp, till exempel sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, människohandel med barn, könsbaserat våld, näthat och -hot, cyberattacker och informationskrigföring. Konventionsstaterna bör genomföra trygghets- och skyddsåtgärder i enlighet med barns förmågor under utveckling.

83. Den digitala miljön kan ge icke-statliga grupper, väpnade grupper stämplade som terrorister eller våldbejakande extremister, nya möjligheter att rekrytera och utnyttja barn så att de engagerar sig i eller deltar i våldshandlingar. Konventionsstaterna bör se till att lagstiftningen förbjuder dessa gruppers rekrytering av barn. Barn som anklagas för brott i det sammanhanget bör primärt behandlas som offer, men vid åtal bör det rättssystem som gäller barn tillämpas.

VIII. Familjemiljö och alternativ omvårdnad

84. Många föräldrar och omvårdare behöver stöd för att utveckla den tekniska förståelse, den kapacitet och de färdigheter som krävs för att bistå barn i relation till den digitala miljön. Konventionsstaterna bör se till att föräldrar och omvårdare får möjlighet att skaffa digital kompetens, att lära sig hur tekniken kan stödja barns rättigheter och att känna igen ett barn som utsatts för oförrätt på internet, samt att reagera på lämpligt sätt. Specialuppmärksamhet bör ägnas åt föräldrar till och omvårdare av barn i missgynnade eller utsatta situationer.

85. I stödet till och vägledningen för föräldrar och omvårdare avseende den digitala miljön bör konventionsstaterna främja deras medvetenhet om att respektera barns framväxande självständighet och behov av personlig integritet, i enlighet med deras förmågor under utveckling. Konventionsstaterna bör ta hänsyn till att barn ofta anammar och experimenterar med digitala möjligheter, och kan stöta på risker, även vid en lägre ålder än föräldrar och omvårdare kan förutse. Vissa barn berättade att de ville ha mer stöd och uppmuntran i sina digitala aktiviteter, speciellt där de uppfattade föräldrars och omvårdares hållning som

³⁹ Allmän kommentar nr 24 (2019), punkt 101; CRC/C/156, punkt 71.

besträffande, överdrivet begränsande eller inte anpassad till deras förmågor under utveckling.⁴⁰

86. Konventionsstaterna bör ta hänsyn till att det stöd och den vägledning som erbjuds föräldrar och omvårdare bör baseras på förståelse för det specifika och unika i relationerna mellan föräldrar och barn. Den vägledningen bör stödja föräldrarna i att bibehålla lämplig balans mellan barnets skydd och framväxande självständighet, baserat på ömsesidig empati och respekt snarare än förbud eller kontroll. Att hjälpa föräldrar och omvårdare att upprätthålla balans mellan föräldrans ansvar och barns rättigheter, barnets bästa, tillsammans med hänsyn till barnets förmågor under utveckling, bör vara ledstjärnor. Vägledningen för föräldrar och omvårdare bör uppmuntra barns sociala, kreativa och inlärningsrelaterade aktiviteter i den digitala miljön, och betona att användning av digital teknik inte bör ersätta det direkta, lyhörda samspelet mellan barnen själva, eller mellan barn och föräldrar eller omvårdare.

87. Det är viktigt att barn som skilts från sina familjer får tillgång till digital teknik.⁴¹ Erfarenheten har visat att digital teknik är av godo för att upprätthålla familjerelationer, exempelvis vid föräldrarseparation, när barn placeras i alternativ omvårdnad, i syfte att upprätta relationer mellan barn, och mellan barn och blivande adoptiv- eller fosterföräldrar, samt när barn i humanitära krissituationer ska återförenas med sina familjer. Därför bör konventionsstaterna, när familjer separeras, stödja tillgång till digitala tjänster för barn och deras föräldrar, omvårdare eller andra berörda personer, med beaktande av barnens bästa och deras säkerhet.

88. Åtgärder som vidtas för att öka den digitala delaktigheten bör balanseras mot behovet av att skydda barn i fall där föräldrar eller andra familjemedlemmar eller omvårdare, vare sig de är fysiskt närvarande eller befinner sig på annan plats, kan utsätta dem för risk. Konventionsstaterna bör beakta att sådana risker kan uppstå genom utformningen och användningen av digital teknik, exempelvis genom att den avslöjar för en potentiell förövare var ett barn befinner sig. På grund av dessa risker bör staterna kräva ett upplägg där säkerhet och skydd av personlig integritet byggs in i tjänster och produkter, och se till att föräldrar och omvårdare är till fullo medvetna om riskerna och de tillgängliga strategierna för att stödja och skydda barn.

IX. Barn med funktionsnedsättningar

89. Den digitala miljön skapar nya möjligheter för barn med funktionsnedsättningar att engagera sig i sociala relationer med andra i liknande situationer, att få tillgång till information och att delta i offentliga beslutsprocesser. Konventionsstaterna bör utnyttja dessa möjligheter och vidta åtgärder för att dels förebygga upprättandet av nya hinder, dels avlägsna befintliga hinder för barn med funktionsnedsättningar i relation till den digitala miljön.

90. Barn med olika typer av funktionsnedsättningar – fysiska, intellektuella, psykosociala, hörsel- och synnedsättningar – möter olika hinder för att få tillgång till den digitala miljön, såsom innehåll i otillgängliga format, begränsad tillgång till överkomliga tekniska hjälpmedel i hem, i skola och ute i samhället samt förbud mot användning av digitala apparater i skolor, hälsovårdsinrättningar och andra miljöer. Konventionsstaterna bör se till att barn med funktionsnedsättningar får tillgång till innehåll i tillgängliga format, och eliminera policyer som får diskriminerande följder för dessa barn. Staterna bör trygga tillgången till överkomliga tekniska hjälpmedel där så behövs, i synnerhet för barn som har funktionsnedsättningar och som lever i fattigdom, och tillhandahålla kampanjer för ökad medvetenhet samt utbildning och resurser för barn med funktionsnedsättningar, deras familjer och personal inom utbildning och andra berörda miljöer så att de får tillräckliga kunskaper och färdigheter för att effektivt använda digital teknik.

91. Konventionsstaterna bör främja teknologiska innovationer som uppfyller de krav som barn med olika typer av funktionsnedsättningar har, och se till att digitala produkter och

⁴⁰ ”Our rights in a digital world”, s. 30.

⁴¹ Allmän kommentar nr 21 (2017), punkt 35.

tjänster utformas så att de blir tillgängliga för alla och kan användas av alla barn, utan undantag och utan behov av anpassning. Barn med funktionsnedsättningar bör vara delaktiga i utformningen och spridningen av policyer, produkter och tjänster som påverkar utövandet av deras rättigheter i den digitala miljön.

92. Barn med funktionsnedsättningar kan vara mer utsatta för risker i den digitala miljön, bland annat näthat och -hot samt sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Konventionsstaterna bör identifiera och hantera de risker som barn med funktionsnedsättningar ställs inför, och vidta åtgärder för att se till att den digitala miljön är säker för dem, men även motverka de fördomar som dessa barn möter och som kan leda till överbeskyddande eller utanförskap. Säkerhetsinformation, skyddsstrategier och offentlig information, tjänster och forum som rör den digitala miljön bör tillhandahållas i tillgängliga format.

X. Hälsa och välfärd

93. Digital teknik kan underlätta tillgången till hälsovårdstjänster och -information, samt förbättra diagnostik och behandling för mödrars, nyföddas, barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa och näring. Den erbjuder även betydande möjligheter att nå barn i missgynnade eller utsatta situationer eller i avlägsna samhällen. Vid allmänt nödläge eller vid hälsorelaterade eller humanitära kriser kan tillgång till hälsovårdstjänster och -information genom digital teknik bli det enda alternativet.

94. Barn berättade att de värdesatte möjligheten att söka på internet efter information och stöd avseende hälsa och välmående, såsom fysisk, psykisk, sexuell och reproduktiv hälsa, pubertet, sexualitet och befruktning.⁴² Ungdomar ville särskilt få tillgång till kostnadsfria, konfidentiella, åldersanpassade och icke-diskriminerande hälsovårdstjänster på internet avseende psykisk samt sexuell och reproduktiv hälsa.⁴³ Konventionsstaterna bör se till att barn får trygg, säker och konfidentiell tillgång till hälsovårdsinformation och -tjänster som de kan lita på, inklusive psykologisk rådgivning.⁴⁴ Dessa tjänster bör begränsa bearbetningen av barns personuppgifter till vad som är nödvändigt för att utföra tjänsten och bör tillhandahållas av yrkesfolk eller personal med lämplig utbildning, med reglerade tillsynsmekanismer på plats. Konventionsstaterna bör se till att digitala hälsovårdsprodukter och -tjänster inte skapar eller ökar ojämlikheter i fråga om barns tillgång till hälsovårdstjänster med personliga möten.

95. Konventionsstaterna bör uppmuntra till och investera i forskning och utveckling som fokuserar på barns särskilda hälsobehov och som främjar barns hälsa genom tekniska landvinningar. Digitala tjänster bör användas för att komplettera eller förbättra de hälsovårdstjänster för barn som inbegriper fysiska möten.⁴⁵ Konventionsstaterna bör införa eller uppdatera regelverk som kräver att leverantörer av hälsovårdsteknik och -tjänster integrerar barns rättigheter i dessas funktionalitet, innehåll och tillhandahållande.

96. Konventionsstaterna bör införa regler mot kända missförhållanden och proaktivt följa ny forskning och erfarenhet inom offentlig hälsovård, för att hindra spridningen av vilseledande information och material samt tjänster som kan skada barns psykiska eller fysiska hälsa. Det kan även krävas åtgärder för att förebygga onyttiga aktiviteter i digitala spel eller sociala medier, såsom regler mot digital utformning som undergräver barns utveckling och rättigheter.⁴⁶

97. Konventionsstaterna bör uppmuntra användning av digital teknik för att främja hälsosam livsstil, exempelvis fysisk och social aktivitet.⁴⁷ De bör reglera riktad eller för unga olämplig reklam, marknadsföring och andra berörda digitala tjänster för att hindra barns exponering för främjandet av onyttiga produkter, såsom vissa livsmedel och drycker, alkohol,

⁴² ”Our rights in a digital world”, s. 37.

⁴³ Allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 59.

⁴⁴ Ibid., punkt 47 och 59.

⁴⁵ Ibid., punkt 47–48.

⁴⁶ Allmän kommentar nr 15 (2013), punkt 84.

⁴⁷ Allmän kommentar nr 17 (2013), punkt 13.

läkemedel samt tobak och andra nikotinprodukter.⁴⁸ Sådana bestämmelser avseende den digitala miljön bör vara förenliga och hålla jämna steg med bestämmelser i miljön utanför den digitala världen.

98. Digital teknik erbjuder flera möjligheter för barn att förbättra sin hälsa och sitt välmående, när den balanseras mot deras behov av vila, träning och direkt interaktion med andra barn, med deras familjer och lokalsamhällen. Konventionsstaterna bör utveckla vägledning för barn, föräldrar, omvårdare och utbildare avseende betydelsen av en sund balans mellan digitala och icke-digitala aktiviteter och tillräcklig vila.

XI. Utbildning, fritid och kulturaktiviteter

A. Rätt till utbildning

99. Den digitala miljön kan i hög grad möjliggöra och förbättra barns tillgång till högkvalitativ och inkluderande utbildning, till exempel tillförlitliga resurser för formellt, ickeformellt, informellt och ömsesidigt lärande samt självstudier. Användning av digital teknik kan även stärka engagemanget mellan läraren och elev samt mellan de studerande. Barn lyfte fram den digitala teknikens betydelse för att förbättra deras tillgång till utbildning samt för att stödja lärandet och deltagandet i fritidsaktiviteter.⁴⁹

100. Konventionsstaterna bör stödja utbildnings- och kulturinstitutioner, såsom arkiv, bibliotek och museer, genom att göra det möjligt för barn att få tillgång till olika digitala och interaktiva resurser för lärande, inklusive ursprungskultureernas resurser och resurser på de språk som barn förstår. Dessa och andra värdefulla resurser kan stödja barnens engagemang i deras egna kreativa, medborgerliga och kulturella aktiviteter, och ge dem möjlighet att lära sig om andras.⁵⁰ Konventionsstaterna bör öka barns möjligheter till nätbaserat och livslångt lärande.

101. Konventionsstaterna bör investera rättvist i teknisk infrastruktur för skolor och andra lärmiljöer, se till att det finns tillräckligt med datorer, bredband med hög kvalitet och hög hastighet samt stabil energiförsörjning – allt till överkomliga kostnader – och även lärarutbildning om användning av digital utbildningsteknik, samt regelbundet underhåll av skolbaserade tekniska hjälpmedel. Staterna bör även stödja upprättandet och spridningen av olika digitala utbildningsresurser av god kvalitet på de språk som barn förstår, och se till att befintliga brister i jämlikhet och jämställdhet inte förvärras. De bör se till att användningen av digital teknik inte undergräver utbildningen på plats, och att den är motiverad i utbildningssyften.

102. För barn som inte är fysiskt närvarande i skolan eller för dem som bor långt bort eller lever i missgynnade eller utsatta situationer kan digital undervisningsteknik möjliggöra utbildning på distans eller via mobila enheter.⁵¹ Konventionsstaterna bör se till att det finns lämplig infrastruktur för att möjliggöra alla barns tillgång till grundläggande verktyg för distansutbildning, exempelvis tillgång till apparater, elektricitet, uppkoppling, utbildningsmaterial och professionellt stöd. De bör även sörja för att skolor har tillräckliga resurser för vägledning för föräldrar och omvårdare avseende distansutbildning i hemmet, och att digitala utbildningsprodukter och -tjänster inte skapar eller förvärrar orättvisor i barns tillgång till undervisning med fysiska möten.

103. Konventionsstaterna bör utveckla evidensbaserade policyer, normer och riktlinjer för skolor och andra berörda institutioner som ansvarar för att inskaffa och använda utbildningsteknik och -material för att förbättra tillgången till värdefulla utbildningsfördelar.

⁴⁸ Allmän kommentar nr 15 (2013), punkt 77.

⁴⁹ ”Our rights in a digital world”, ss. 14, 16 och 30.

⁵⁰ Allmän kommentar nr 17 (2013), punkt 10.

⁵¹ Gemensam allmän rekommendation nr 31 från FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering mot kvinnor/allmän kommentar nr 18 från FN:s kommitté för barnets rättigheter (2019), punkt 64; FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 11 (2009), punkt 61; allmän kommentar nr 21 (2017), punkt 55.

Normer för digital utbildningsteknik bör säkerställa att användningen av denna teknik är etisk och lämpar sig för utbildningsändamål, och inte exponerar barn för våld, diskriminering, missbruk av deras personuppgifter, kommersiellt utnyttjande eller andra kränkningar av deras rättigheter, såsom användning av digital teknik för att dokumentera ett barns aktivitet och dela informationen med föräldrar eller omvårdare utan barnets vetskap eller samtycke.

104. Konventionsstaterna bör se till att digital kompetens lärs ut i skolorna som en del av de inledande läroplanerna, från förskolenivå och under hela skoltiden, och att sådan pedagogisk praxis bedöms baserat på dess resultat.⁵² Läroplanerna bör omfatta de kunskaper och färdigheter som behövs för att på ett säkert sätt hantera ett brett spektrum av digitala verktyg och resurser, exempelvis de som rör innehåll, framtagning, samverkan, deltagande, socialisering och medborgarengagemang. Läroplanerna bör även omfatta kritisk förståelse, vägledning för hur man ska finna betrodda informationskällor och identifiera desinformation samt andra former av vinklat eller falskt innehåll, bland annat om frågor rörande sexuell och reproduktiv hälsa, mänskliga rättigheter såsom barnets rättigheter i den digitala miljön, liksom tillgängliga former av stöd och rättsmedel. Staterna bör främja medvetenhet bland barn om de möjliga negativa konsekvenserna av att exponeras för risker avseende innehåll, kontakt, beteende och manipulation, till exempel näthat och -hot, människohandel, sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp samt andra former av våld, liksom hanteringsstrategier för skademinskning och strategier för att skydda sina och andras personuppgifter samt för att bygga upp sociala och emotionella färdigheter samt återhämtningsförmåga.

105. Det är av ökande betydelse att barn får förståelse för den digitala miljön, inklusive dess infrastruktur, affärsmetoder, övertalningsstrategier samt användning av automatiserad bearbetning, personuppgifter och övervakning, liksom för digitaliseringens möjliga negativa effekter på samhällen. Lärare, i synnerhet de som håller i utbildning om digital kompetens samt sexuell och reproduktiv hälsa, bör vara utbildade i skyddsåtgärder som rör den digitala miljön.

B. Rätt till kultur, fritid och lek

106. Den digitala miljön främjar barns rätt till kultur, fritid och lek, vilket är väsentligt för deras välmående och utveckling.⁵³ Barn i alla åldrar berättade att de fann nöje, intresse och avkoppling i att sysselsätta sig med ett brett spektrum av digitala produkter och tjänster som de själva valde,⁵⁴ men att de oroade sig över att vuxna kanske inte förstod betydelsen av digital lek och hur den skulle kunna ske i gemenskap med vänner.⁵⁵

107. Digitala former av kultur, rekreation och lek bör stödja och vara till nytta för barn, samt återspegla och främja barns olika identiteter, i synnerhet deras kulturella identiteter, språk och arv. De kan underlätta barns sociala färdigheter, inläring, uttryck, kreativa aktiviteter, såsom musik och konst, liksom känsla av tillhörighet och gemensam kultur.⁵⁶ Att delta i kulturlivet via internet bidrar till kreativitet, identitet, social samhörighet och kulturell mångfald. Konventionsstaterna bör se till att barn får tillfälle att använda sin fritid till att experimentera med informations- och kommunikationsteknik, samt att uttrycka sig och delta i kulturlivet via internet.

108. Konventionsstaterna bör reglera och tillhandahålla vägledning för yrkesfolk, föräldrar och omvårdare, och på lämpligt sätt samarbeta med leverantörer av digitala tjänster för att säkerställa att digitala verktyg och tjänster som är avsedda för, används av eller påverkar barn under deras fritid utformas, sprids och används på sätt som ökar barns möjligheter till kultur, rekreation och lek. Det kan omfatta att uppmuntra innovation i digital lek och relaterade aktiviteter som stöder barns självständighet, personliga utveckling och nöje.

109. Konventionsstaterna bör se till att främjandet av möjligheter till kultur, fritid och lek i den digitala miljön balanseras mot tillhandahållandet av attraktiva alternativ i de fysiska

⁵² Allmän kommentar nr 20 (2016), punkt 47.

⁵³ Allmän kommentar nr 17 (2013), punkt 7.

⁵⁴ "Our rights in a digital world", s. 22.

⁵⁵ Allmän kommentar nr 17 (2013), punkt 33.

⁵⁶ Ibid., punkt 5.

miljöer där barn bor. Speciellt under sina tidiga år lär sig barn språk, samordning, sociala färdigheter och emotionell intelligens till stor del genom lek som inbegriper fysisk rörelse och direkt interaktion, ansikte mot ansikte med andra personer. För äldre barn kan lek och rekreation där det ingår fysiska aktiviteter, lagsport och andra utomhusaktiviteter ge hälsofördelar, liksom funktionella och sociala färdigheter.

110. Fritid som tillbringas i den digitala miljön kan riskera att barn utsätts för skada, till exempel genom förtäckt eller vilseledande reklam, eller mycket lockande eller spelliknande designfunktioner. Genom att införa eller använda personuppgiftsskydd, strategier för inbyggt skydd av personlig integritet och inbyggd säkerhet samt andra regleringsåtgärder bör konventionsstaterna se till att företag inte riktar in sig mot barn med användning av dessa eller andra metoder utformade för att prioritera kommersiella intressen framför barns.

111. När konventionsstater eller företag tillhandahåller vägledning, åldersgränser, märkning eller certifiering avseende vissa former av digitala spel och digital rekreation, bör detta utformas så att det inte innebär någon inskränkning av barns tillgång till den digitala miljön som helhet, eller deras möjligheter till fritid eller deras andra rättigheter.

XII. Särskilda skyddsåtgärder

A. Skydd från ekonomiskt, sexuellt och andra former av utnyttjande

112. Barn bör skyddas från alla former av utnyttjande som negativt påverkar någon aspekt av deras välfärd i relation till den digitala miljön. Utnyttjande kan anta många former, såsom ekonomiskt utnyttjande, exempelvis barnarbete, sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, liksom försäljning, människohandel med och bortförande av barn samt rekrytering av barn till kriminella aktiviteter, inklusive olika former av it-brottslighet. Genom att skapa och sprida innehåll kan barn bli ekonomiska aktörer i den digitala miljön, vilket kan resultera i att de utnyttjas.

113. Konventionsstaterna bör se över berörda lagar och policyer för att sörja för att barn skyddas mot ekonomiskt, sexuellt och andra former av utnyttjande, och att deras rättigheter rörande arbete i den digitala miljön och därmed förknippade möjligheter till ersättning skyddas.

114. Konventionsstaterna bör se till att lämpliga verkställighetsmekanismer finns på plats, och bistå barn, föräldrar och omvårdare i att få tillgång till relevant skydd.⁵⁷ De bör lagstifta så att barn skyddas från skadliga produkter, såsom vapen eller läkemedel, eller tjänster, såsom hasardspel. Robusta system för ålderskontroll bör användas för att hindra att barn får tillgång till produkter och tjänster som de inte får äga eller använda. Sådana system bör uppfylla krav på personuppgiftsskydd och säkerhet.

115. Med tanke på staternas skyldighet att utreda, lagföra och bestraffa handel med människor, inklusive agerande som kan ingå däri och därmed förknippat beteende, bör konventionsstaterna utveckla och uppdatera lagstiftning mot människohandel så att den förbjuder kriminella grupper tekniskmedierade rekrytering av barn.

116. Konventionsstaterna bör se till att lämplig lagstiftning finns på plats för att skydda barn från de brott som äger rum i den digitala miljön, såsom bedrägerier och identitetsstöld, samt anslå tillräckliga resurser för att säkerställa att brott i den digitala miljön utreds och lagförs. Konventionsstaterna bör även kräva hög nivå av cybersäkerhet, inbyggt skydd av personlig integritet och inbyggd säkerhet i de digitala tjänster och produkter som barn använder, för att minimera risken för sådana brott.

B. Rättskipning rörande barn

117. Barn kan påstås, anklagas för att eller konstateras ha brutit mot it-brottslagar. Konventionsstaterna bör se till att beslutsfattare beaktar effekterna av sådana lagar för barn,

⁵⁷ Allmän kommentar nr 16 (2013), punkt 37.

fokuserar på förebyggande åtgärder och gör allt för att skapa och använda alternativ till straffrättsliga påföljder.

118. Sexuellt material som barn själva skapat och som de äger och/eller sprider med eget samtycke och endast för eget privat bruk bör inte kriminaliseras. Barnvänliga kanaler bör inrättas så att barn på ett säkert sätt kan få råd och hjälp om självgenererat sexuellt innehåll.

119. Konventionsstaterna bör se till att digital teknik, övervakningsmekanismer såsom programvara för ansiktsgenkänning och riskprofilering som används för att förebygga, utreda och lagföra brott, inte används för att på ett orättfärdigt sätt peka ut barn som misstänks eller anklagas för brott, och inte används på ett sätt som kränker deras rättigheter, särskilt deras rätt till privatliv och personlig integritet, värdighet och föreningsfrihet.

120. Kommittén inser att digitalisering av domstolsförfaranden som leder till brist på personlig kontakt med barn kan ha en negativ inverkan på åtgärder för rehabiliterande och reparativ rättvisa som bygger på att utveckla relationer med barnet. I sådana fall, och även där barn berövas sin frihet, bör konventionsstaterna tillhandahålla personliga kontakter för att underlätta för barn att på ett meningsfullt sätt samarbeta med domstolar och medverka till sin egen rehabilitering.

C. Skydd av barn i väpnade konflikter, migranternas barn och barn i andra utsatta situationer

121. Den digitala miljön kan erbjuda barn i utsatta situationer tillgång till livräddande information som är av avgörande betydelse för deras skydd. Det kan exempelvis gälla barn i väpnade konflikter, internt fördrivna barn, migranternas barn samt asylsökande barn och flyktingbarn, ensamkommande barn, barn i gatumiljöer och barn som drabbats av naturkatastrofer. Den digitala miljön kan även möjliggöra för dem att hålla kontakt med sina familjer, ge dem tillgång till utbildning, hälsa och andra basala tjänster, samt göra det möjligt för dem att få mat och tryggt skydd. Konventionsstaterna bör sörja för att dessa barn får säker, trygg, privat och gynnsam tillgång till den digitala miljön, och skydda dem från alla former av våld, utnyttjande och övergrepp.

122. Konventionsstaterna bör se till att barn inte rekryteras eller utnyttjas i konflikter, inklusive väpnade konflikter, genom den digitala miljön. Där ingår att förebygga, kriminalisera och sanktionera olika former av teknikmedierad kontaktsökning och grooming av barn, till exempel genom användning av sociala nätverk eller chattjänster i onlinespel.

XIII. Internationellt och regionalt samarbete

123. Genom att den digitala miljön överskrider nationsgränser krävs starkt internationellt och regionalt samarbete för att säkerställa att alla berörda parter, däribland konventionsstaterna, företag och andra aktörer, verkligen respekterar, skyddar och tillgodoser barns rättigheter i relation till den digitala miljön. Det är därför av avgörande betydelse att konventionsstaterna samarbetar bilateralt och multilateralt med nationella och internationella icke-statliga organisationer, FN-organ, företag och organisationer specialiserade på barnskydd och mänskliga rättigheter i relation till den digitala miljön.

124. Konventionsstaterna bör främja och bidra till internationellt och regionalt utbyte av expertkunskaper och god praxis samt upprätta och främja kapacitetsuppbyggnad, resurser, normer, regelverk och skyddsmekanismer över nationsgränser, så att barns rättigheter i den digitala miljön kan realiseras av alla konventionsstater. Staterna bör verka för en gemensam definition av vad som utgör ett brott i den digitala miljön, ömsesidig rättslig hjälp samt gemensam insamling och spridning av bevismaterial.

XIV. Spridning

125. Konventionsstaterna bör se till att denna allmänna kommentar sprids på bred front, exempelvis genom användning av digital teknik, till alla berörda parter, i synnerhet parlament och myndigheter, inklusive sådana som ansvarar för branschöverskridande och sektorspecifik övergång till digital teknik, liksom till representanter för rättsväsendet, företag, medier, civilsamhället och den breda allmänheten, utbildare och barn, och att den görs tillgänglig i flera format och på flera språk, inklusive åldersanpassade versioner.
